

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul hotărârii de Guvern de modificare a hotărârii
Guvernului nr. 977/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-tip de exploatare
a lacurilor de acumulare/iazurilor

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul hotărârii de Guvern de modificare a hotărârii Guvernului nr. 977/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor este elaborat de către Ministerul Mediului.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
<i>2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ</i>
Proiectul hotărârii de Guvern de modificare a hotărârii Guvernului nr. 977/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor rezultă din prevederile: - Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 887/2023, pct. 352 – termen de aprobare septembrie 2024; - Art.7 alin.(1) lit. b) și art. 62 alin. (2) lit. b) din Legea apelor nr. 272/2011 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 46-49, art. 70) care prevede competențele Guvernului de a aproba cadrul normativ pentru punerea în aplicare a legislației din domeniul a gestionării resursei de apă și revizuire și aducere a actelor sale normative în concordanță cu prevederile Legii apelor nr. 272/2011.
<i>2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative</i>
Acțiunile care au condiționat elaborarea proiectului hotărârii de Guvern de modificare a hotărârii Guvernului nr. 977/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor, sunt axate pe necesitățile de aducere în concordanță a normei cu prevederile Legii apelor nr. 272/2011 republicată la 01.02.2024 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 46-49, art. 70), a îmbunătățirii prevederilor prin reformularea corectă, clară și concisă a celor existente, pe motivul constatării unor formulări învechite și depistării unor erori. Astfel, drept temei pentru actualizarea prevederilor normei fiind reglementările art. 33 din Legea apelor nr. 272/2011, cu referire la obligativitatea legalizării amplasării prizelor de apă ale stațiilor de pompare a apei și a instalațiilor mobile de pompare în limita fâșiilor riverane pentru pomparea apei din corpurile de apă unice și indivizibile, ca necesitate a confirmării statutului juridic al terenului în coraport cu solicitantul autorizației de mediu pentru folosința specială a apei în cazul apartenenței obiectul acvatic unei persoane terțe. Subsidiar, pentru înregistrarea regulamentului de exploatare se invocă necesitatea prevederii pachetului de acte necesar de a fi prezentat către autoritatea administrativă de gestionare a resurselor de apă, precum și prevederea inclusivei introduceri a datelor în Sistemul informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor”, corespunzător art. 25 alin. (2) lit. d) din Legea apelor nr. 272/2011. Drept temei suplimentar a intervenției la normă servesc și prevederile noului Cod al urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 41-44, art. 61), în privința efectuării și recepționării lucrărilor de reparație a construcțiilor

hidrotehnice, și a necesității efectuării expertizelor tehnice a barajelor cu termenul de exploatare depășit, cât și a celor ale căror acte de proiectare nu se mai dețin, din motivul că au fost construite în perioada sovietică.

Din cauza secetelor hidrologice tot mai dese din ultimii ani se constată gestionarea deficientă a resurselor de apă din corpurile de apă unice și indivizibile de către administratorii/gestionarii acestora, prin nerespectarea sau chiar încetarea asigurării debitelor ecologice, ce au drept consecință un impact considerabil asupra mediului. Inclusiv, în lipsa existenței mirelor hidrometrice este imposibilă efectuarea unui monitoring/calcul ale volumelor de apă reale din obiectul acvatic, sau din cauza instalării necorespunzătoare ale acestora calculele se fac eronat, din care motiv nu poate fi estimat corect volumul de apă necesar pentru consumul tuturor beneficiarilor de folosință specială a apei, cât și pentru folosința generală. Erori ce generează conflicte între solicitanții de folosință specială a apei, pentru activitatea de acvacultură și cea de agricultură în contextul irigațiilor, în ultimii doi ani fiind constată creșterea numărului acestora.

Reiterând cele expuse supra, cât și a necesității actualizării prevederilor cu referire la elaborarea planurilor de măsuri pentru facilitarea reacționării prompte în cazurile declanșării unor situații excepționale urmare viiturilor sau cedării construcțiilor hidrotehnice, se impune necesitatea intervenirii la Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 977/2016.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Scopul modificării Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 977/2016 este cel de revizuire și aducere în concordanță cu prevederile Legii apelor nr. 272/2011, corespunzător art. 62 alin. (2) lit. b) din lege. În evoluția proceselor de implementare a prevederilor Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 977/2016 se urmărește gestionarea conformă și în siguranță, regularizarea corespunzătoare a debitelor și calculul corect al tuturor volumelor de exploatare, a corpurilor de apă unice și indivizibile. Proiectul hotărârii de Guvern de modificare a hotărârii Guvernului nr. 977/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor stabilește:

- transmiterea în folosință cu titlu oneros a părților din terenurile cu modul de folosință fâșii riverane de protecție a apei conform reglementărilor Regulamentului privind valorificarea terenurilor fondului apelor și a construcțiilor hidrotehnice aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 403/2024, pentru amplasarea prizelor de apă ale stațiilor de pompare a apei și a instalațiilor mobile de pompare;
- necesitatea înregistrării regulamentelor de exploatare și a fișelor tehnice la autoritatea administrativă de gestionare a apelor, cu inclusivă introducerea datelor în Sistemul informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor”;
- prevederea noțiunilor noi necesare de „debit de servitute”, „colmatare”, „debitul apei”, „decolmatare” și de „remuu”;
- obligativitatea efectuării expertizei tehnice a construcțiilor hidrotehnice construite până în anul 1991 și ale căror proiecte nu se mai dețin, corespunzător prevederilor Codului urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 41-44, art. 61);

- actualizarea prevederilor cu referire la responsabilitățile administratorului/gestionarului barajelor în privința gestiunii resursei de apă, a regularizării debitelor, a elaborării planurilor de monitorizare a stării tehnice a construcțiilor hidrotehnice și a planurilor de acțiuni în situațiile de depistare a unor deteriorări, cu normele tangențiale pe domeniu;
- prevederea pachetului de acte necesar de a fi prezentat către autoritatea administrativă de gestionare a resurselor de apă suplimentar regulamentului de exploatare (până la moment lista acestor acte fiind făcută publică pe pagina web a Agenției „Apele Moldovei”);
- prevederea temeiului restituirii regulamentului de exploatare, neînregistrat;
- estimarea corectă a volumelor de consum din corpurile de apă unice și indivizibile;
- prevederea necesității recalculării volumelor admisibile ale apei în cazul modificării modurilor de folosință a corpurilor de apă unice și indivizibile;
- reglementarea evacuării apei pentru golirea lacului de acumulare/iazului/heleșteului și a lacului în coordonare cu autoritatea administrativă de gospodărire a apelor, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență și la decizia Comisiei pentru Situații Excepționale ale administrației publice locale de nivelul II;
- completarea prevederii cu referire la necesitatea instalării mirelor hidrometrice fixe, prin precizarea tipurilor acestora, a materialului necesar, a unor parametri și a responsabilității instalării de către proprietarul barajului;
- prevederea necesității efectuării calculelor parametrilor undelor de rupere a barajului pentru cazurile de posibile cedări;
- prevederea obligativității administratorului barajului de a transmite trimestrial Registrul de observații asupra nivelului apei în lacurile de acumulare/iazuri/heleșteie, către instituția publică competentă în domeniul meteorologiei și hidrologiei, și anual până la data de 1 mai către autoritatea administrativă de gestionare a resurselor de apă.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

În cazul lipsei unei intervenții la Regulamentul-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 977/2016, se va periclita tot mai mult starea ecologică actuală a corpurilor de apă din republică prin nerespectarea normelor tehnice de întreținere a construcțiilor hidrotehnice, a regularizării eronate a debitelor apei ce are un impact semnificativ asupra mediului, a utilizării abuzive a resursei de apă de către mai mulți utilizatori în lipsa actelor permissive, a continuării conflictelor între utilizatorii de apă din motivul nerespectării prevederilor legale cu referire la accesul la apă, a proastei gestionări a resursei de apă și a lipsei încheierii unor relații contractuale asupra terenurilor pe care sunt amplasate prizele de apă, cu inclusive încălcări a drepturilor agenților economici ce desfășoară activitatea de acvacultură.

Opțiuni alternative de permitere a folosinței apei de către persoane terțe în lipsa încheierii unor relații asupra terenului pe care este necesar de a fi amplasată priza de apă contravin art. 3 și 4 ale Legii nr. 121/2007 privind administrarea și deținutarea proprietății publice de valorificare a proprietății publice, în contextul apartenenței de drept a administrațiilor publice locale și a statului a 90% dintre corpurile de apă unice și indivizibile, precum și prevederilor pct. 29 din Regulamentului privind valorificarea terenurilor fondului apelor și a construcțiilor hidrotehnice aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 403/2024. Inclusiv, încheierea relațiilor contractuale asupra unor suprafețe de teren, între proprietarul terenului fondului apelor și solicitantul amplasării prizei de apă, prin stabilirea raporturilor juridice și a clauzelor

contractuale echilibrează interesele părților și garantează respectarea obligațiilor contractuale într-o manieră corectă și transparentă. Subsidiar, confirmarea dreptului de proprietate sau de folosință asupra terenului pe care este situat corpul de apă, asupra construcțiilor hidrotehnice, precum și asupra altor construcții destinate folosinței apelor, face parte din lista actelor necesare solicitantului pentru obținerea autorizației de mediu pentru folosința specială a apei, statuată în art. 25 alin. (2) din Legea apelor nr. 272/2011.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Implementarea prevederilor proiectului hotărârii de Guvern de modificare a hotărârii Guvernului nr. 977/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor nu are impact asupra sectorului public deoarece nu presupune acțiuni de reformă structurală sau instituțională.

Responsabilitatea de înregistrare a regulamentelor de exploatare, cu includerea datelor în Sistemul informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor”, este prevăzută și la moment după Agenția „Apele Moldovei” corespunzător pct. 7 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției „Apele Moldovei”, structurii și efectivului-limită ale acesteia aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 882/2014. Proiectul doar stabilește expres documentele ce urmează a fi verificate de către Agenție la înregistrarea Regulamentelor, precum și motivul pentru refuzul de neînregistrare a acestora.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Pornind de la faptul că prevederile care presun costuri nu sunt noi, dar sunt în vigoare din 2016, proiectul nu se consideră ca impact financiar suplimentar. Costurile de conformare țin în special de elaborarea Regulamentului de exploatare și efectuarea expertizei tehnice la baraje. Cu toate acestea, din datele disponibile la Agenția „Apele Moldovei”, din numărul total de 6763 lacuri, la moment doar 951 au Regulamente de exploatare. Astfel, pentru conformarea la reglementările hotărârii, proprietarii lacurilor/iazurilor pentru elaborarea unui Regulament vor suporta în medie 20-30 mii lei, atunci când există topografie, în lipsa materialelor topografice, costul se va mări cu 3,5-4 mii per ha. Costurile finale depind de mai multe componente, cum ar fi suprafața totală a lacului, distanța față de mun. Chișinău (în cazul în care responsabilul de topografie este nevoit să facă mai multe măsurări și trebuie să se deplaseze la obiect de mai multe ori). Dacă să raportăm cheltuielile privind efectuarea expertizei, la prejudiciile care pot surveni ca urmare a neefectuării expertizei privind siguranța barajului, atunci prejudiciile cauzate de situațiile excepționale sunt net superioare. Este menționat și quantumul amenzii pentru lipsa Regulament care variază între suma de 15000 – 25000 lei, astfel este evident că mult mai rentabil e să fie elaborat regulamentul din motiv că pentru lipsa acestuia, proprietarul poate fi amendat repetat, fapt care va duce la majorarea cheltuielilor.

Expertiza tehnică a unui baraj este evaluată în mediu la 15-20 mii lei, luând în calcul criteriile tehnice ale barajului. Exemplu recent, pentru efectuarea unei astfel de expertize, Administrația publică locală a achitat 9 mii lei.

În suportul implementării cerințelor actului normativ există proiecte de asistență, finanțate de partenerii de dezvoltare, cum ar fi de ex. proiectul „O justiție verde pentru un mediu protejat în comunități durabile în RM” implementat cu suportul Suediei, care contribuie la îmbunătățirea cadrului normativ al guvernantei de mediu la nivel local, va acorda suport

pentru 6 orașe – Cahul, Fălești, Ialoveni, Hîncești, Căușeni și Ștefan Vodă, prin angajarea unui expert tehnic în domeniul exploataării lacurilor de acumulare/iazurilor în elaborarea și actualizarea Regulamentelor de exploatare.

Un alt proiect de asistență „Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme cauzate de schimbările climate în Republica Moldova”, finanțat de Agenția Austriacă de Dezvoltare, implementat de PNUD Moldova, va acorda suport pentru localitățile din cadrul bazinelor hidrografice: Copaceanca, Soloneț, Bahu, Ialpug și Lăpușna, inclusiv pe componenta ce ține de infrastructură prin inventarierea și identificarea barajelor cu risc sporit de avarie și reabilitarea unui număr de construcții selectate.

Referitor la încheierea unor relații funciare suplimentare asupra porțiunilor de teren necesare pentru amplasarea prizelor de apă, vor fi generate noi surse de venit la bugetul local și cel de stat, atât prin valorificarea acestor bunuri imobile, cât și prin crearea noilor obiecte a impozitării (or proprietatea publică se supune impozitării doar în cazul valorificării acesteia). Legalizarea relațiilor dintre administratorul prizei de apă și administratorul terenurilor fondului apelor proprietate publică va duce la anihilarea conflictelor de utilizare a resursei de apă și a folosinței ilicite a terenului.

Important de remarcat că lipsa intervenției la actul normativ duce la creșterea riscurilor de creare a situațiilor de regularizare deficiență a resursei de apă în caz de viituri sau de planificare incorectă în cazurile declanșării unor situații excepționale, costurile deteriorărilor construcțiilor hidrotehnice, a daunelor provocate asupra vieții și sănătății populației, daunele aduse mediului și prejudiciile materiale putând fi estimate, după caz, de la mari până la colosal de mari pentru bugetele locale și celui de stat.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Impactul asupra sectorului privat este cel legat de elaborarea Regulamentelor și expertizei tehnice a barajelor pentru situațiile când construcțiile hidrotehnice sunt deținute cu drept de proprietate privată (în cazurile în care nu au fost încă elaborate Regulamentele). Este de remarcat și aspectele pozitive în contextul posibilității asigurării prin calcularea corectă a volumelor de consum necesare pentru dezvoltarea acvaculturii și celui de agricultură în contextul necesității de irigație. Implementarea noilor prevederi nu va avea un impact financiar suplimentar asupra sectorului privat.

Modificări sunt concepute pentru a facilita o gestionare mai eficientă a resurselor de apă, care să răspundă nevoilor sectorului privat și va asigura accesului corect la resursele de apă, în baza unui calcul mai precis al debitelor și volumelor de apă, va sprijini utilizatorii din sectorul privat să obțină cantitatea necesară pentru activitățile lor, în special în ceea ce privește irigațiile și acvacultura.

Totodată, proiectul este menit să asigure accesul la apă și a altor utilizatori de apă decât cei ce practică activitatea în domeniul acvaculturii, în dependență de prioritățile de folosință a apelor.

Proiectul va determina accelerarea procesului de elaborare a regulamentelor din motiv că lista actelor care se anexează la regulament este exhaustivă, autoritățile implicate în proces sunt identificate și nu va fi necesară prezentarea altor acte de către beneficiar. Astfel, modificările propuse în ce privește mențiuni despre lista actelor și autorităților implicate va îmbunătăți indicatorul regulamentelor înregistrate.

Suplimentar, menționăm că Agenția „Apele Moldovei” va face sesiuni de informare privind modificările efectuate în scopul accelerării și facilitării procesului de înregistrare a regulamentelor de exploatare, inclusiv prin intermediul proiectelor de asistență implementate.

4.4. Impactul social

Din punct de vedere social impactul gestionării corespunzătoare a lacurilor de acumulare/iazurilor va fi unul pozitiv, din perspectiva siguranței construcțiilor și evitarea unor daune localităților și populației. Totodată, reglementările elaborate vor avea un impact pozitiv asupra societății urmare efectuării calcului corect a volumului de consum a apei din corpurile de apă unice și indivizibile, atât pentru folosința specială cât și cea generală a apei. Calcul, urmare căruia va putea fi asigurat volumul de consum necesar pentru adăpatul animalelor, asigurarea condițiilor de existență și dezvoltare a biodiversității, a echilibrului peisajist, a oportunităților de odihnă, cât și a favorizării condițiilor de dezvoltare a turismului.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Din regulamentele de exploatare se vor include în Sistemul informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor” doar date despre obiectele informaționale prevăzute în Conceptul Sistemului informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor” aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 491/2009 și nu va include date cu caracter personal.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Noile prevederi nu pot avea un impact în mod diferit asupra femeilor, bărbaților și minorităților de gen, precum și asupra măsurilor menite să elimine discriminarea și să promoveze oportunitățile egale în toate domeniile vieții sociale. Or, regulamentul de exploatare a corpurilor de apă unice și indivizibile este o normă tehnică, scopurile implementării căruia sunt cele de stabilire a criteriilor generale pentru exploatarea acestora.

4.5. Impactul asupra mediului

Impactul asupra mediului este evaluat ca unul pozitiv în contextul asigurării efectuării observărilor și a gestionării eficiente a resursei de apă din corpurile de apă unice și indivizibile prin intermediul instalării mirelor hidrometrice fixe, și efectuării corespunzătoare a calculului volumelor de exploatare a corpurilor de apă, inclusiv prin asigurarea debitelor ecologice. Subsidiar, gestionarea corespunzătoare a construcțiilor hidrotehnice, planificarea și întreprinderea măsurilor de rigoare în cazul deteriorării barajului sau de creare a unei situații excepționale va preveni sau, după caz, va diminua nivelul de risc și de impact asupra mediului. Ploile torențiale din 14-15 septembrie curent au scos în evidență exploatarea neconformă a construcțiilor hidrotehnice, ceea ce poate duce la daune considerabile atât populației cât și mediului înconjurător.

Neîntreținute corespunzător, bazinele și iazurile pot deveni o sursă de pericol pentru comunități, în cazul ruperii barajelor, blocajelor în cursurile de apă, cauzând inundații cu consecințe grave asupra comunităților, inclusiv distrugerea proprietăților, infrastructurii și pierderea vieților omenești. De asemenea, ele pot provoca probleme de sănătate publică prin contaminarea apei și a solului. O amenințare aparte constituie iazurile formate pe cursurile de apă mari, în special în perioada ploilor abundente, cauzând inundații. În ultimii 70 de ani, 10 inundații majore au fost raportate în zona râurilor mari (Nistru și Prut), trei din acestea survenind în 2006, 2008 și 2010. Totodată, și zonele râurilor mici, deși cu debite modeste, sunt adesea afectate de inundații. Una dintre cele mai devastatoare inundații din istoria recentă a țării a avut loc în 2010, care a afectat peste 60 de localități din 14 raioane. În total cca. 13,000 de persoane au avut de suferit în diferită măsură de aceste inundații. De asemenea, au

fost distruse total sau parțial cca 1,105 de case, dintre care 158 au fost distruse integral. Apele au inundat 4,300 ha de terenuri agricole, 4,800 ha de pășuni și 930 ha de păduri. Cel mai grav au fost afectate 4 sate (Cotul Morii, Nemțeni, Obileni și Sărăteni) din raionul Hîncești de unde au fost evacuate peste 4,000 de persoane. Pierderi economice au fost estimate la aproximativ 42 milioane de dolari SUA.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu au fost identificate alte impacturi ce ar putea surveni urmare implementării actului normativ.

Intervenția la Regulamentul-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 977/2016 este una necesară în contextul responsabilității Guvernului de aducere în concordanță a normei cu prevederile Legii apelor nr. 272/2011, a Regulamentului privind valorificarea terenurilor fondului apelor și a construcțiilor hidrotehnice aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 403/2024 și a Codului urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023, întru exploatarea conformă a construcțiilor hidrotehnice a corpurilor de apă unice și indivizibile și a gestiunii eficiente a resursei de apă.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

Prezentul proiect de act nu transpune legislația Uniunii Europene.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul de inițiere a elaborării proiectului a fost publicat și poate fi accesat pe pagina web oficială a Ministerului Mediului (compartimentul „*Transparența decizională*”, directoriul *Anunțuri de inițiere a elaborării deciziilor*”) și pe portalul guvernamental particip.gov.md –

<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-modificarii-hotaririi-de-guvern-nr-9772016-cu-privire-laaprobarea-regulamentului-tip-de-exploatare-a-lacurilor-de-acumulareiazurilor/12070>

Urmare a lansării proiectului în procesul de avizare acesta va fi plasat pe pagina web și pe particip.gov.md

7. Concluziile expertizelor

Proiectul va fi prezentat Ministerului Justiției și Centrului Național Anticorupție pentru efectuarea expertizelor necesare.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Nu este aplicabil, nu necesită operarea modificărilor în alte acte normative existente.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Nu este aplicabil, nu necesită măsuri suplimentare de implementare.

Ministru

Sergiu LAZARENCU